

УДК 656.078

DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2024.9\(40\).2.241-247](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2024.9(40).2.241-247)

Н.М. Фалович, доц., канд. екон. наук, **О.С. Шевчук**, доц., канд. техн. наук,
В.А. Фалович, проф., д-р екон. наук, **О.П. Захарчук**, доц., канд. техн. наук
Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

П.А. Бакулін, магістр

Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна

*e-mail: n.falovych@gmail.com, oksana_shevchuk84@ukr.net, falovych@gmail.com,
 OlenaSkyba8500@gmail.com, nataliabakulina79@gmail.com*

Соціальні та економічні параметри формування плану сталої міської мобільності Тернопільської міської територіальної громади

Стаття присвячена аналізу соціальних та економічних параметрів формування Плану сталої міської мобільності (ПСММ) Тернопільської міської територіальної громади. У дослідженні розглянуто ключові аспекти розвитку громади, включаючи демографічні тенденції, рівень зайнятості, економічні показники та соціальну інфраструктуру. Зроблено прогнозування щодо розвитку економічного сектору громади: окремо для м. Тернопіль та окремо для сільських поселень. Окреслено ключові напрямки розвитку господарства громади та перспективи розподілу працездатного населення за окремими видами діяльності. Визначено основні виклики та можливості, що стоять перед громадою, а також пропонують стратегічні підходи до покращення якості життя мешканців та підвищення конкурентоспроможності громади на регіональному рівні.

розподіл населення, соціальна інфраструктура, мобільність населення, транспортні райони, пасажирські кореспонденції

Постановка проблеми. Місто Тернопіль є центром Тернопільської області та з 21 листопада 2018 року центром створеної Тернопільської міської територіальної громади у склад якої увійшли десять населених пунктів (с. Вертелка, с. Глядки, с. Городище, с. Іванківці, с. Кобзарівка, с. Курівці, с. Малашівці, с. Носівці, с. Плєсківці, с. Чернихів). Згідно з даними станом на 2020 рік чисельність населення в Тернопільській МТГ становила 226400 осіб.

Таблиця 1 – Чисельність наявного населення Тернопільської міської територіальної громади станом на 1.01.2020 року (осіб)

Склад ОТГ (населені пункти)	всього	у тому числі	
		чоловіки	жінки
м. Тернопіль	223500	102140	121360
с. Кобзарівка	330	140	190
с. Вертелка	356	152	204
с. Курівці	621	261	360
с. Малашівці	259	111	148
с. Іванківці	335	146	189
с. Чернихів	400	172	228
с. Глядки	263	117	146
с. Плєсківці	125	50	75
с. Городище	111	49	62
с. Носівці	100	44	56
Всього	226400	103382	123018

Джерело: розроблено авторами на основі [1]

© Н.М. Фалович, О.С. Шевчук, В.А. Фалович, О.П. Захарчук, П.А.Бакулін, 2024

Таблиця 2 – Чисельність чоловіків (за віком) Тернопільської міської територіальної громади станом на 1.01.2020 року(осіб)

Чоловіки за віком						
0-5р.	6-14р.	15-18р.	19-25р.	25-35р.	35-60р.	60 і старше
7208	11738	4025	9295	18470	36022	15312
15	17	6	13	28	52	23
11	17	6	14	28	53	23
20	33	16	26	51	103	46
10	17	5	11	22	41	18
10	16	4	13	24	49	22
15	25	5	16	30	60	26
7	10	4	9	19	38	15
7	9	3	6	12	27	10
6	6	2	5	9	17	10
3	5	2	4	7	12	8
7312	11893	4078	9412	18700	36474	15513

Джерело: розроблено авторами на основі [2]

Таблиця 3 – Чисельність жінок (за віком) Тернопільської міської територіальної громади станом на 1.01.2020 року(осіб)

Жінки за віком						
0-5р.	6-14р.	15-18р.	19-25р.	25-35р.	35-60р.	60 і старше
7787	11822	4067	9583	20563	43410	23937
30	35	10	12	39	72	44
40	33	8	13	30	64	46
51	47	14	27	56	133	68
20	23	9	10	30	60	26
24	25	9	12	20	58	44
17	29	8	17	38	82	40
9	21	8	10	23	40	32
9	10	8	5	14	36	24
6	12	5	6	12	19	11
7	10	4	5	10	11	9
8000	12067	4150	9700	20835	43985	24281

Джерело: розроблено авторами на основі [2]

Згідно з діючою містобудівною документацією Тернопільської МТГ [3] сформульовано головні аспекти розвитку економічного сектору громади та перспективи зайнятості працездатного населення за видами діяльності. Сільські території об'єднаної громади планується охопити новими об'єктами промисловості, сільського господарства та невиробничої сфери. Також у планах у виробничому секторі залучення до економічної діяльності на нових об'єктах близько 1260 працівників, з яких близько 1000 працівників - індустріальному парку, інша частина – у селах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті здійснено аналіз статистичної інформації щодо розселення наявного населення м. Тернопіль та Тернопільської міської територіальної громади, розвитку господарського комплексу та соціальної інфраструктури. Проведено аналіз генерального плану та містобудівної документації.

Постановка завдання. Визначення основних напрямків формування соціально-економічної інфраструктури Тернопільської міської територіальної

громади, дослідження демографічних чинників розселення населення громади за транспортними районами, а також прогнозування чисельності та структури населення громади.

Виклад основного матеріалу. В ході вивчення розселення населення Тернопільської МТГ можемо констатувати що найгустіше заселеним транспортним районом є «Мікрорайон №9», на другому місці - «Мікрорайон №11». Ці транспортні райони є найбільшими об'єктами тяжіння пасажирських кореспонденцій. Проте, зважаючи на майбутнє планування рекреаційних зон та плани реконструкції існуючих забудов масштаби та структура транспортних потоків може змінитися.

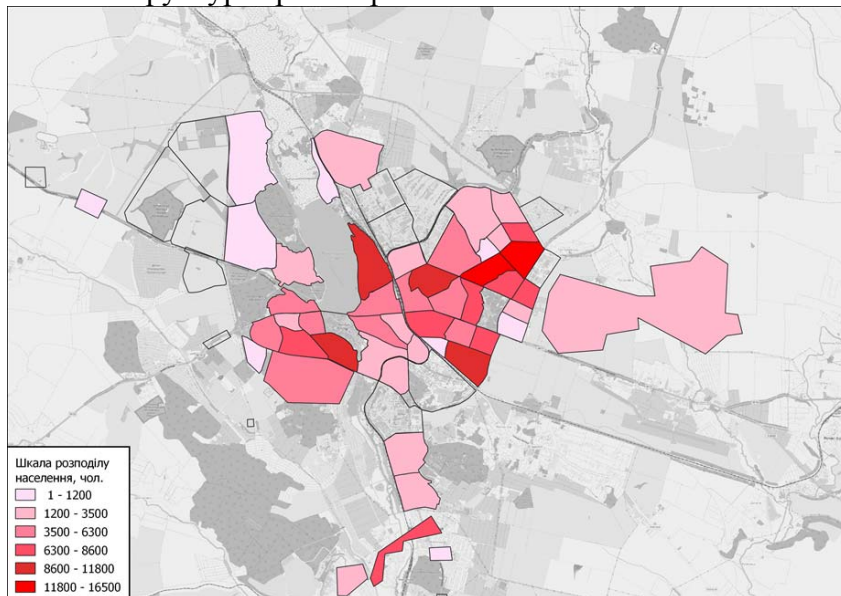


Рисунок 1 - Розподіл населення за транспортними районами міста

Джерело: розроблено автором або на підставі [4]

Прогноз чисельності населення Тернопільської МТГ розглянуто окремо для м. Тернопіль та сіл. Чисельність населення м. Тернопіль до 2031 року прогнозується у 230 тис. осіб, відповідно до діючого Генерального плану міста. Для прогнозу чисельності населення сіл, за відсутності статистичної інформації щодо природного та механічного руху населення по кожному окремому населеному пункту, приймалися наявні дані перепису 2001 року, існуючої чисельності населення та прогноз чисельності сільського населення по Зборівському району.

Визначення прогнозних значень чисельності населення в селах Тернопільської МТГ до 2031 та 2036 років представлено в таблиці 4.

Таблиця 4 – Існуючий та прогнозний розподіл населення в працездатному віці, тис. осіб (орієнтовно)

Назва населених пунктів	Реалістичний варіант		Оптимістичний варіант	
	на 01.01.2031	на 01.01.2036	на 01.01.2031	на 01.01.2036
с. Кобзарівка	289	279	311	308
с. Вертелка	329	318	354	350
с. Курівці	667	644	716	709
с. Малашівці	235	227	253	250
с. Іванківці	281	272	302	299
с. Чернихів	351	339	376	373
с. Глядки	200	193	214	212
с. Плєсківці	129	124	138	137

Джерело: розроблено авторами на основі [1]

У таблиці 5 наведено дані з орієнтовною чисельністю зайнятих у господарському комплексі громади та прогноз чисельності на розрахунковий період.

Таблиця 5 – Зайнятість населення Тернопільської МТГ на об'єктах промисловості, сільського господарства та невиробничої сфери (наявні та прогнозні розрахунки)

Сфери зайнятості	Існуючий стан	Розрахунковий строк
Населення, усього	217,4	230,0
Трудові ресурси (А+Б+В), усього	148,3	128,6
Усього зайнято, у т.ч.:	112,5	122,3
А. Виробнича сфера, усього	31,82	31,5
у тому числі:		
– добувна та обробна промисловість, виробництво електроенергії, виробництво та розподіл газоподібного палива, тепла та води	16,44	18,5
– будівництво	5,74	6,0
– транспорт та зв'язок	8,75	8,8
– інші (сільське та лісове господарство)	0,88	0,5
Б. Невиробнича сфера, усього	45,3	51,8
В. Малі підприємства	19,5	17,0
Г. Підприємці - фізичні особи	15,9	22,0
В. Незайняте населення та безробітні	35,77	6,3

Джерело: розроблено авторами на основі [5,6,8]

Зокрема проектними об'єктами сільської місцевості громади є: тваринництво (свинарство, конярство), підприємства добувної та переробної промисловості, а також підприємства-виробники електроенергії.

У виробничий сектор економіки Тернопільської МТГ передбачається задіяти близько 1260 працівників (в індустріальному парку 1000 працівників, у селах відповідно 260 працівників).

Таблиця 6 – Проектні об'єкти на території Тернопільської МТГ

	Перелік об'єктів	Чисельність працівників, (орієнтовно)
Тернопільська міськрада	індустріальний парк	1000
с. Кобзарівка	сонячна електростанція	5
с. Кобзарівка	добування торфу	5
с. Вертелка	сонячна електростанція	5
с. Курівці	ковбасний цех	20
с. Курівці	свинокомплекс (3000 голів)	100
с. Курівці	свинокомплекс (1500 голів)	50
с. Малашівці	цех бутильованої води	10
с. Малашівці	сміттєсортувальний цех	10
с. Іванківці	сонячна електростанція	10
с. Плєсківці	вітроелектростанція	10
с. Плєсківці	2 конєферми (до 50 голів кожна)	20
с. Плєсківці	цех бутильованої води	10
с. Глядки	сонячна електростанція	5
Разом		1260

Джерело: розроблено авторами

Розвиток невиробничого сектора економіки значною мірою пов'язаний із зростанням туристично-рекреаційної діяльності. Найбільший вплив туристично-рекреаційна галузь здійснює на такі види економічної діяльності, як «тимчасове розміщення та організація харчування» (розміщення відпочивальників у рекреаційних установах). Очікується, що рекреаційні заклади будуть працювати переважно сезонно. Основні види таких закладів – це бази відпочинку та пансіонати. Впродовж прогнозованого періоду у рекреаційній діяльності буде задіяно близько 1200 осіб, з яких у готельній діяльності приблизно 100 осіб.

Також в громаді планується розвиток транспортної сфери та сфери зв'язку, що у свою чергу тягне за собою збільшення чисельності працівників. Зростання чисельності найманих працівників планується також у сфері перевезення туристів та відпочивальників, а також у суміжних транспортних послугах.

Висновки. На основі аналізу нормативно-правової бази [7,9,10] та проведеного дослідження можемо запропонувати такі рекомендації для розвитку соціальної інфраструктури, яка обслуговує населення та має пріоритетне значення, зазвичай фінансується з місцевого бюджету:

1. Розвиток дошкільної освіти:

- У селах Вертелка та Іванківці необхідно створити окремі заклади дошкільної освіти.
- У селах Кобзарівка і Курівці рекомендується організувати дошкільні групи на базі загальноосвітніх шкіл.
- Забезпечити транспортування дітей дошкільного віку з села Малашівці до закладу дошкільної освіти у селі Кобзарівка, а з сіл Плєсківці та Глядки до закладу дошкільної освіти у селі Чернихів.

2. Медичне обслуговування:

- Заклади охорони здоров'я потребують збільшення автопарку на три одиниці. Один автомобіль слід розмістити в селі Малашівці при АЗПСМ, а інший при ФАП у селі Глядки. Це рішення базується на постанові Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 №1119 «Про норматив прибуття бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги на місце події».
- Госпітальні округи Тернопільської області наразі не визначені, оскільки розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.03.2017 №204-р втратило чинність згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.11.2019 №1254-р.

3. Фізкультурно-оздоровчі та спортивні споруди:

- Пропонується будівництво нових спортивних споруд у Тернополі відповідно до генерального плану (з урахуванням змін). У нових громадських центрах та селах громади за оновленою містобудівною документацією передбачено зведення спортивних залів та плавальних басейнів.

4. Культурне та мистецьке обслуговування:

- Сучасний рівень попиту на культурні та мистецькі послуги знизився через науково-технічний прогрес. Телебачення та інтернет наблизили розважальні, мистецькі та інформаційні продукти до населення, а електронні книги, планшети та інтернет складають конкуренцію бібліотекам.

5. Торгівля та харчування:

- Підприємства торгівлі та харчування матимуть у прогнозований період ємність значно вищу від нормативних показників, тому додаткового розвитку не потребують. Проте ринкові відносини та попит будуть впливати на їх подальший розвиток.

6. Побутове обслуговування:

- Попит також буде регулювати обсяг підприємств побутового обслуговування, ємність яких за нормативами є майже на 45% нижчою за норму.

Список літератури:

1. Головне управління статистики у Тернопільській області. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 12.06.2024)
2. Статистичний збірник «Тернопіль у цифрах 2017» Головного управління статистики у Тернопільській області.
3. Схема планування території Тернопільської міської територіальної громади. Пояснювальна записка. Київ 2019.
4. Територіальне районування м. Тернополя. Том 1. Загальна пояснювальна записка 5-17-ПЗ.
5. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://info.edbo.gov.ua> (дата звернення 12.06.2024)
6. Тернопільська міська рада. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/news/52999.html> (дата звернення 12.06.2024)
7. Указ Президента «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 N 722/2019. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MN022183> (дата звернення 12.06.2024)
8. Внесення дострокових змін до генерального плану міста Тернопіль. Пояснювальна записка. Київ-2017.
9. Закон України «Про транспорт», редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 12.06.2024)
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року» від 07 квітня 2021 р. № 321-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 12.06.2024)

References

1. Holovne upravlinnia statystyky u Ternopil's'kij oblasti [Main Department of Statistics in Ternopil region]. Retrieved from: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Last accessed: 12.06.2024) [in Ukrainian].
2. Statystychnyj zbirnyk «Ternopil' u tsyfrakh 2017» [Statistical collection "Ternopil in numbers 2017"]. Holovne upravlinnia statystyky u Ternopil's'kij oblasti [in Ukrainian].
3. Skhema planuvannia terytorii Ternopil's'koi mis'koi terytorial'noi hromady . [Territory planning scheme of the Ternopil urban territorial community] 2019. Kyiv [in Ukrainian].
4. Terytorial'ne rajonuvannia m. Ternopolia. Tom 1. Zahal'na poiasniual'na zapyska 5-17-PZ [Territorial zoning of the city of Ternopil. Volume 1. General explanatory note 5-17-PZ] [in Ukrainian].
5. Yedyna derzhavna elektronna baza z pytan' osvity [The single state electronic database on education. Retrieved from: URL: <https://info.edbo.gov.ua> (Last accessed: 12.06.2024) [in Ukrainian].
6. Ternopil's'ka mis'ka rada [Ternopil city council]. Retrieved from: URL: <https://ternopilcity.gov.ua/news/52999.html> (Last accessed: 12.06.2024) [in Ukrainian].
7. Ukaz Prezydenta «Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku» vid 30.09.2019 N 722/2019 [Presidential Decree "On Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030" dated September 30, 2019 N 722/2019]. Retrieved from: URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MN022183> (Last accessed: 12.06.2024) [in Ukrainian].
8. Vnesennia dostrokovykh zmin do heneral'noho planu mista Ternopil' [Introduction of early changes to the general plan of the city of Ternopil] (2017). Kyiv [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy «Pro transport» redaktsiia vid 16.10.2020 [Law of Ukraine "On Transport" edition of 16.10.2020]. Retrieved from: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text> (Last accessed: 12.06.2024) [in Ukrainian].
10. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z realizatsii Natsional'noi transportnoi stratehii Ukrainy na period do 2030 roku» vid 07 kvitnia 2021 r. № 321-r [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the plan of measures for the implementation of the National Transport Strategy of Ukraine for the period until 2030" dated April 7, 2021 No. 321]. Retrieved from: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> (Last accessed: 12.06.2024) [in Ukrainian].

Nataliia Falovych, Assoc. Prof., Ph.D econ. sci., **Oksana Shevchuk**, Assoc. Prof., PhD tech. sci.,
Volodymyr Falovych, Prof., Doctor of Economic Sciences, **Olena Zakharchuk**, Assoc. Prof., PhD tech. sci.
Western Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

Petro Bakulin, Master
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

Social and economic parameters of the formation of PSMM of Ternopil urban territorial community

The process of urbanization promotes an increase in the population density of territories, which has significant consequences for the formation of the living environment of residents of cities and nearby settlements, and is an important factor in the socio-economic development of society. At the same time, the growth of population concentration in cities leads to a rapid increase in the need for movement and an increase in the number of vehicles. Facing the choice of strategic directions for the development of settlements, which would allow overcoming the existing challenges of transportation.

The article is devoted to the analysis of the social and economic parameters of the formation of the Sustainable Urban Mobility Plan (SMM) of the Ternopil urban territorial community. The study examines key aspects of community development, including demographic trends, employment rates, economic performance and social infrastructure. A forecast of the development of the economic complex of the Ternopil MTG was made separately for the city of Ternopil and villages. According to the current urban planning documentation of the Ternopil MTG, the main directions of development of the community's economic complex and prospects for the distribution of the working-age population by types of economic activity were determined. The distribution of the population of Ternopil MTG by age and gender was analyzed. The main challenges and opportunities facing the community are identified, and strategic approaches to improving the quality of life of residents and increasing the community's competitiveness at the regional level are proposed.

The measures proposed within the framework of PSMM are aimed not only at the development of infrastructural support of the community's transport system, but also at the organization of the use of urban space in accordance with the mobility needs of all population groups, improving the quality of data collection necessary for analysis, capacity development and promotion of sustainable modes of movement.

population distribution, social infrastructure, population mobility, transport areas, passenger correspondence

Одержано (Received) 09.05.2024

Прорецензовано (Reviewed) 13.06.2024

Прийнято до друку (Approved) 26.06.2024

УДК 711.4

DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2024.9\(40\).2.247-256](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2024.9(40).2.247-256)

О.С. Шевчук, доц., канд. техн. наук, **К.М. Березька**, доц., канд. техн. наук, **О.П. Захарчук**, доц., канд. техн. наук, **Н.М. Фалович**, доц., канд. екон. наук, **Р.В. Сіран**, асп.
Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна
e-mail: oksana_shevchuk84@ukr.net, k.berezka@wunu.edu.ua, olenaskyba8500@gmail.com, n.falovych@gmail.com, Siran_rv@ukr.net

Інституційні та нормативно-правові аспекти регулювання сталої міської мобільності

Сучасні умови та виклики, з якими зіштовхуються українські міста та громади вносять свої корективи у можливість реалізації стратегічних планів розвитку з дотриманням принципів сталої мобільності. У статті розкрито та проаналізовано українське законодавство та його інтеграцію з міжнародним законодавством з питань транспортної інфраструктури, сталої міської мобільності та можливості втілити прийняті законодавчі акти у життя українського суспільства. На сьогоднішній день це питання є досить актуальним, після завершення війни необхідно відбудувати міста, транспортну

© О.С. Шевчук, К.М. Березька, О.П. Захарчук, Н.М. Фалович, Р.В. Сіран, 2024